

UDK 141:32:26-184Buber M.
Primljeno: 14. 3. 2016.
Prihvaćeno: 22. 2. 2017.
Izvorni znanstveni rad

UTJECAJ BUBEROVE FILOZOFIJE DIJALOGA NA PROMIŠLJANJE I ODREĐENJE TERAPIJSKOG ODNOSA TERAPEUTA I KLIJENTA U GESTALT TERAPIJI

Tanja RADIONOV

Savjetovalište sv. Josip
Mesnička 6, 10 000 Zagreb
tanja.radionov@optinet.hr

Sažetak

Temeljni cilj rada je produbiti i analizirati utjecaj koji je imala filozofija dijaloga Martina Bubera i njegovo poimanje Ja-Ti odnosa na razvoj i promatranje odnosa terapeuta i klijenta u gestalt terapiji kao i na razvoj relacijskog aspekta gestalt terapije. U radu su prikazane osnovne postavke Buberove filozofije dijaloga o ljudskoj egzistenciji i vrijednosti dijaloških međuljudskih odnosa. Ja-Ono odnos je odnos subjekta i objekta. Čovjek je biće u odnosu, postaje »Ja« jedino u odnosu sa »Ti«, u Ja-Ti odnosu. U svijetu »između« događa se susret između dvaju bića, dviju osoba kroz dijaloška obilježja toga susreta – prisutnost, neposrednost, prihvaćanje, uzajamnost i dijalog. Odnos je čovjekova duboka potreba u kojem otkriva tko on jest. Susret i Ja-Ti odnos ima i ontološko i transcendentno značenje u kojem »Ja« dotiče rub vječnog »Ti«, Boga i pronalazi smisao života. Gestalt terapija u svojoj osnovi ima snažan filozofski okvir i značajan je utjecaj dijaloškog egzistencijalizma Martina Bubera na razvoj njezina relacijskog aspekta. Odnos terapeuta i klijenta promatra se kroz Ja-Ti dijaloški odnos koji predstavlja temelj efikasne i ljekovite terapije. Ja-Ti terapijski odnos uključuje dijaloška obilježja u kojem »Ja«, »self« susreće drugoga, »Ti«, »ne-self« i kroz svjesnost i kontakt ostvaruje se mogućnost za promjenu i rast.

Ključne riječi: Martin Buber, filozofija dijaloga, Ja-Ti odnos, Ja-Ono odnos, gestalt terapija, odnos terapeuta i klijenta.

Uvod

Martin Buber jedan je od najutjecajnijih i najznačajnijih teologa i filozofa prošlog stoljeća. Svojim je djelima izvršio velik utjecaj na filozofiju i teologiju, ali i na

druga područja humanističkih znanosti poput psihologije i psihoterapije. Bio je bogat i svestran autor koji se bavio lingvistikom, prevođenjem, obrazovanjem, sociologijom, teologijom, filozofijom religije te književnošću, ostavivši iza sebe brojna značajna djela i utjecaj na mnoge autore i mislioce. Kada se govori o utjecaju Buberove filozofske misli na psihologiju i psihoterapiju, misli se na njegovo glasovito djelo *Ja i Ti* objavljeno 1923. godine. U knjizi razlaže temelje svoje filozofije dijaloga i postavke o ljudskoj egzistenciji koje iz toga proizlaze, stavljajući u prvi plan vrijednost dijaloškog odnosa među ljudima.¹

Važan dio Buberova stvaranja odnosi se na istraživanje međuljudskih odnosa i postavljanje filozofije dijaloga koja govori o Ja-Ti i Ja-Ono odnosima. Ja-Ti odnos promatra kao susret dviju osoba, ljudskih bića u kojem »Ja« stoji nasuprot »Ti« i otkriva tko on jest. Buberovo djetinjstvo i odrastanje imali su velik utjecaj na njegovo razmišljanje o odnosima. Tu se može spomenuti rastava roditelja i boravak na imanju oca te kasnije proučavanje hasidističke literature i duhovnosti. U židovskom hasidizmu naglasak se stavlja na životno iskustvo i odnose s ljudima i svijetom koji se stječu u zajedništvu, pri čemu središnje mjesto zauzimaju razgovori, odnosno dijalozi. Ti dijalozi vode se između osoba i između čovjeka i Boga i polazište su za razvoj Ja-Ti odnosa. Te su spoznaje Buberu bile poticaj za dublje promišljanje o međuljudskim odnosima i kasniji razvoj filozofije dijaloga.² Cijeli njegov rad bio je protkan dubokom osobnom religioznošću i iskustvom Boga. Kraljevstvo Božje ostvaruje se u zajednici a ne u pojedincu, u dijalogu između osoba, u Ja-Ti odnosu.³

Začetnici gestalt terapije Fritz Perls i Laura Perls susreli su se s filozofijom dijaloga, što je na njih ostavilo dubok trag. To se posebice odnosi na Lauru Perls, koja se intenzivno bavila proučavanjem teološkog egzistencijalizma. Utjecaj Buberove filozofije dijaloga na njih je bio toliko velik da su temelji te filozofije (»nema 'Ja' bez 'Ti'«) utkani u promišljanje i određenje odnosa između terapeuta i klijenta i uz fenomenologiju i egzistencijalizam postali snažan filozofski temelj teorije gestalt terapije. Osnova ljudske egzistencije je bivanje u odnosu jedne osobe s drugom pri čemu je u središtu toga odnosa komunikacija, odnosno dijalog iz čega proizlazi međuljudski odnos. To je polazište za razvoj terapijskog odnosa između terapeuta i klijenta gledano iz perspektive gestalt psihoterapije. Američki autori Lynn Jacobs, Richard

¹ Usp. Martin BUBER, *Ti i ja*, Beograd, 1990.

² Usp. Adalbert REBIĆ, Martin Buber (1878–1965). Uz 25. obljetnicu smrti, u: *Bogoslavska smotra*, 61 (1991.) 1–2, 118–121.

³ Usp. *Isto*, 121–122.

Hycner i Gary Yontef, uz Lauru Perls, svojim su bogatim radom upravo u području dijaloškoga terapijskog odnosa najviše pridonijeli razvoju relacijskog aspekta gestalt terapije. Razmišljanja u ovom radu imaju cilj produbiti i analizirati utjecaj i doprinos koji je imala filozofija dijaloga Martina Bubera na razvoj i promatranje terapijskog odnosa terapeuta i klijenta u gestalt terapiji. U prvom dijelu rada prikazat će se temeljne postavke Buberove filozofije dijaloga dok će se u nastavku pobliže objasniti odnos terapeuta i klijenta te pokazati u kojoj je mjeri Buberova filozofija dijaloga utjecala na razvoj relacijskog aspekta gestalt terapije.

1. Temeljni principi Buberove filozofije dijaloga

1.1. *Ja-Ti i Ja-Ono odnosi*

Temelje filozofije dijaloga Buber je iznio u svojem djelu *Ja i Ti* objašnjavajući antropologiju čovjeka kroz susret, odnos i dijalog te poimanje čovjeka kao osobe ostvarene u međuodnosu. Govori da je svijet za čovjeka dvojak, sastoji se od Ja-Ti i Ja-Ono odnosa. Odnos Ja-Ono promatra se kao subjekt-objekt odnos u kojem je »Ono« različit od mene a kojeg mogu eksperimentirati, analizirati, istražiti, opisivati, upotrijebiti. Tu osoba postaje stvar i predmet mojega interesa. Prisutna je razdvojenost, empirijsko saznavanje svijeta, doživljavanje toga svijeta kao iskustva i odvija se u prošlosti. Za razliku od toga, odnos Ja-Ti je subjekt-subjekt odnos u kojem među njima nema granica i dolazi do razvoja međuljudskog odnosa dvaju bića, dviju osoba. Prema Buberu, svijet odnosa i prisutnost »Ja« gradimo s prirodom, ljudima i duhovnim bićima.⁴

U Ja-Ono odnosu »Ja« se pojavljuje kao ego i sebe je svjesno kao objekt saznanja ili uporabe, kao ono što bivstvuje kao tako i nikako drukčije, »takav sam kakav sam«. Razlikuje se od drugog ega i u takvom odnosu vidimo prirodno razdvajanje kojemu je cilj saznanje i iskorištavanje. »Ja« iz Ja-Ti odnosa pojavljuje se kao ličnost i svjesno je sebe kao subjektiviteta, spoznaje sebe kao bivstvovanje, »ja jesam«. Ulazi u odnos s drugom ličnosti i javlja se prirodna povezanost a cilj toga odnosa je vlastito biće, odnosno dodirivanje drugoga »Ti«. Svaki čovjek živi unutar te dvostrukosti svojeg »Ja«. Koliko je nečije »Ja« iz Ja-Ti odnosa snažnije toliko je više čovjek.⁵ »Sav stvaran život je susret.«⁶

⁴ Usp. Martin BUBER, *Ti i ja*, 7–10, 27.

⁵ Usp. *Isto*, 54–57.

⁶ *Isto*, 14.

Stvarnost se poistovjećuje sa sadašnjošću, neposrednim trenutkom koji se događa ovdje i sada s kojim ima dodir ličnost, za razliku od ega. Drugim riječima, poistovjećuju se sadašnjost, prisutnost, odnos i susret. Jedino je sada ono što uistinu jest.⁷

Osnovni princip filozofije dijaloga je poimanje čovjeka kao osobe, »biti čovjek znači biti biće postavljeno pred drugo biće! [...] Biti čovjekom znači shvatiti da je drugi pred tobom i shvatiti njegovu drugačijost.«⁸ Kada Buber govori o odnosu, misli na međuodnos osoba, odnos između »Ja« i »Ti«, jer čovjek je biće u odnosu, osoba koja stoji nasuprot, kome je upravljena riječ i koji odgovara.⁹ »Čovjek postaje Ja u dodiru sa Ti.«¹⁰ »Ti« se susreće zahvaljujući milosti a ne našim traganjem. U tome susretu »Ja« ulazi u neposredan odnos sa »Ti« cijelim svojim bićem. Postajući »Ja«, drugom govorim »Ti«. Taj odnos je neposredan a između se ne nalazi nikakva svrha ili sredstvo koji bi bili prepreka, ne postoji interferencija, spoznaja, mašta, sjećanje ili namjera, već postoji prisutnost, susret, odnos u sadašnjosti. To je odnos međusobne recipročnosti i povezanosti, uzajaman događaj, poziv, odgovor na pozivanje.¹¹

Odnos Ja-Ti ima nekoliko dijaloških obilježja. Prisutnost podrazumijeva približavanje čovjeka drugome u svojoj jedinstvenosti, cjelovitosti i stvarnosti. To je otvaranje »Ja« prema »Ti«, prihvatanje i ulaženje u stvarnost drugoga, što predstavlja polazište svakog Ja-Ti odnosa. Neposrednost odnosno raspoloživost, pristupačnost i otvorenost podrazumijeva da u dijalogu nema prepreke, svrhe ili cilja između sebe i drugoga, već se pristupa otvoreno i spontano, što je osnova za autentičnost, iskreno obraćanje bližnjem i priopćavanje jedno drugome. Takav odnos je ekskluzivan, događa se samo između dviju osoba. Važno obilježje odnosa je priznavanje, prepoznavanje, potvrda drugoga u njegovoj različitosti. To je povezano s potrebom da budem potvrđen, što je u temelju bivanja jednoga s drugime. Odnos ima i svoju dijalošku strukturu, obraćamo se drugome koji stoji nasuprot nama. Temeljna odrednica osobnog susreta je i uzajamnost ili »između« ili međuodnos, uzajamno utječemo jedno na drugo i izražavamo se u davanju i primanju. To je recipročnost koja uključuje autonomiju, neovisnost i jedinstvo u odnosu, međuovisnost djelovanja i slobodu čovjeka. Stoga i motiv odnosa nije unaprijed zadan i nije vezan ni za kakvu

⁷ Usp. Zoran KINĐIĆ, Misaona figura odnosa u filozofiji Martina Bubera, u: *Godišnjak fakulteta političkih nauka*, 4 (2010.) 4, 159.

⁸ Adalbert REBIĆ, Martin Buber (1878–1965), 122.

⁹ Usp. Ante AKRAP, Susret-otkrivanje bitka I, u: *Služba Božja*, 44 (2004.) 4, 10.

¹⁰ Martin BUBER, *Ti i ja*, 27.

¹¹ Usp. Ante AKRAP, Susret-otkrivanje bitka I, 12; Martin BUBER, *Ti i ja*, 14–15, 17, 24.

uzročnost. Ja-Ti odnos je susret osoba u ozračju iskustva u odnosnoj dimenziji uzajamnosti.¹²

Dijaloško obilježje odnosa podrazumijeva da osobu shvaćamo i prihvaćamo kao partnera u tome odnosu, kao cjelovitu osobu, uz potpuno otvaranje prema njoj dopuštajući joj postati dio nas, istodobno uz slobodu da ostvari svoje mogućnosti i sebe kao osobu. Riječ »dijalog« dolazi od grčke riječi *dialogos*, pri čemu *dia* znači »kroz«, a *logos* znači »riječ«, preko riječi ili kroz riječ pripočiti drugome svoju misao ili osjećaj i primiti odgovor kroz riječ ili pomoću riječi. U dijalogu se krećemo prema drugome i prihvaćamo toga drugoga u njegovoj posebnosti, a pritom obraćamo pažnju, slušamo i pokušavamo razumjeti drugoga. U takvom odnosu stvara se bliskost između osoba, zbližavanje i prihvaćanje, i to postaje mjesto zajedništva. Prelazak iz pojedinca u osobu događa se kroz prelazak sa »Ono« prema »Ti« kada drugi postaje stvarna osoba. Kako bi se osoba u potpunosti ostvarila kao osoba, čovjek, mora biti otvorena prema drugome, ući u odnos i dijalog. Dijalog se ne dovršava niti u »Ja« niti u »Ti«, već između Ja i Ti.¹³

1.2. Ja-Ti odnos izvire iz odnosa čovjeka i Boga

Onaj tko se obraća Bogu, obraća se istinskom »Ti« svojeg života koji ničim nije ograničen.¹⁴ Odnos s Bogom je apsolutan, savršen, totalan, vrhunski, čist odnos i u Bogu je obuhvaćeno sve. Bog nam je neophodan za naše bivstvovanje. On je smisao našeg života.¹⁵ »Najsnažnija i najdublja stvarnost je tamo gdje sve uvire u djelovanje, potpun čovjek, bez ostatka, i sveobuhvatni Bog, sjedinjeno Ja i bezgranično Ti.«¹⁶ U tome odnosu se razvija prisutnost kao snaga koja uključuje cjelovitu uzajamnost, osjećaj prihvaćenosti i povezanosti, potvrdu smisla života i svijeta.¹⁷ Odnosi s konačnim »Ti« nisu dovoljni da apsolutno ispune čovjeka, no oni su neophodni jer se u njima izgrađuje i postaje cjelovita i integrirana ličnost. Susret s Bogom ne podrazumijeva okretanje od svijeta. Naprotiv, čineći život svetim, susrećemo Boga kada smo čitavim bićem posve-

¹² Usp. Ante AKRAP, Susret-otkrivanje bitka II, u: *Služba Božja*, 45 (2005.) 1, 22–31; Ante AKRAP, Osoba i odnosi: ključ razumijevanja obitelji kroz forme i figure filozofije dijaloga Martina Bubera, u: *Crkva u svijetu*, 50 (2015.) 4, 562.

¹³ Usp. Ante AKRAP, Osoba i odnosi: ključ razumijevanja obitelji kroz forme i figure filozofije dijaloga Martina Bubera, 562–569.

¹⁴ Usp. Martin BUBER, *Ti i ja*, 65.

¹⁵ Usp. *Isto*, 68–71.

¹⁶ *Isto*, 76.

¹⁷ Usp. *Isto*, 93.

ćeni onome što radimo u trenutku u kojem jesmo, bivanjem u Ja-Ti odnosu i odnošenjem.¹⁸

Postoji duboka povezanost odnosa prema Bogu i odnosa prema bližnjima. Odnosu među ljudima Buber pridaje metafizičko i ontološko obilježje. »Produžene linije odnosa sijeku se u vječnom Ti. Svako pojedinačno Ti je pogled koji prodire do vječnog Ti. Preko svakog pojedinačnog Ti obraća se osnovna riječ vječnom Ti.«¹⁹ »Vječno Ti« promatra kao temelj svih pojedinačnih »Ti«. U susretu i odnosu s drugim čovjek susreće drugog čovjeka i u tome susretanju nalazi transcendenciju jer dotiče rub vječnog »Ti«, dotiče Boga. Vječno »Ti« je Bog, istinski »Ti« ljudskog života. U Ja-Ti odnosu događa se susret koji ničim nije ograničen. »Ti« dolazi pred mene i »Ja« ulazim u neposredan odnos s njime. To je odnos izabranosti i izabiranja, pasivnost i aktivnost u isto vrijeme, u kojem dolazi do potpunog prihvaćanja prisutnosti dok se istodobno ne gubi osjećaj svojeg »Ja«. »Ti« je jedinstven i stoji nasuprot »Ja«.²⁰

»Čovjek može ostvariti sebe samo prihvaćajući druge s njihovim nedostacima, slabostima, problemima prihvaćajući njihovu osobnost, različitost, njihovo bivstvovanje. Ako odbacimo drugoga kao 'Ti', ostajemo u svijetu koji je stran, koji ne pripada prirodi čovjeka. Čovjek se gubi i gasi u svijetu stvari i objekata. Ući u dijalog znači izaći iz vlastitog individualizma, vlastitog egoističnog kruga i spontano se otvoriti stvarnosti drugoga. Samo tako se može dostići pravi smisao života – susresti Boga.«²¹ Jer, svaki istinski život je susret u kojem pravi smisao daje samo Bog.

1.3. Ja-Ti odnos kao temelj međuljudskih odnosa i odnosa terapeuta i klijenta

»U početku je odnos«, poznata je Buberova izreka.²² Temeljno određenje čovjekove prirode je odnos koji vodi u susret, u nešto što se događa, vrhunac života.²³ Naglašava izvornu sklonost čovjeka prema odnosu u kojem otkriva tko on jest, postaje »Ja«. Ono što čovjeka čini čovjekom jest spoznaja mogućnosti susreta i njegovo ostvarivanje – biti naspram drugoga a ne biti predmetom.²⁴

¹⁸ Usp. Zoran KINDIĆ, Misaona figura odnosa u filozofiji Martina Bubera, 165–166.

¹⁹ Martin BUBER, *Ti i ja*, 65.

²⁰ Usp. *Isto*, 65–67.

²¹ Ante AKRAP, *Susret-otkrivanje bitka II*, 33.

²² Martin BUBER, *Ti i ja*, 19.

²³ Usp. Ante AKRAP, *Osoba i odnosi: ključ razumijevanja obitelji kroz forme i figure filozofije dijaloga Martina Bubera*, 561.

²⁴ Usp. Richard WIESSER, *Odgovornost u mijeni vremena. Vježbe pronicanja u duhovno djelanje: Jaspers, Buber, C.F.v. Weizsäcker, Guardini, Heidegger*, Sarajevo, 1988., 175.

U Buberovu pogledu na međuljudske odnose poznata je izreka: »Čovječe, budi neposredan, dotakni čovječe ljude!«²⁵ U odnosu, u svijetu »između«, dolazi do susreta između osoba, događa se stvarnost, zbiljnost života čovjeka. Odnos jest susret koji se temelji na dijalogu uzajamnosti. Sfera »između« u odnosu je nositelj međuljudskih zbivanja i dijaloškog života. Prestajemo biti pojedinci i postajemo osobe, čovjek je s čovjekom.²⁶ Međuljudski odnosi ovise o našem objavljivanju sebe drugome. Važno je prikazati sebe takvim kakav jesam, u svojoj cjelovitosti, jedinstvu i jedinstvenosti, svjestan da onaj koji stoji nasuprot mene jest drugi isto tako cjelovit, jedinstven, drukčiji, vlastit. Istinski susret može se dogoditi samo u živom sudjelovanju, u zajedničkoj situaciji.²⁷ Kada osobu doživljavamo kroz odnos i prihvaćamo drugoga, tada to postaje ishodište i za razumijevanje samoga sebe, za vlastitu samosvijest, budući da se osoba manifestira ulazeći u odnos s drugim osobama.²⁸

Čovjek opaža stvari koje ga okružuju što je važno i neophodno za razumijevanje drugih i događa se u prostoru i vremenu, ali u svijetu »Ono« drugoga se ne susreće. To se događa u svijetu Ja-Ti. Čovjek ne može živjeti bez Ja-Ono odnosa, no problem nastaje ako živi samo u tome, jer onda nije čovjek. Ljudski život oscilira između svijeta »Ti« i svijeta »Ono«. Svaki »Ti« u jednom trenutku mora postati »Ono« i svako »Ono« može postati »Ti« ulaskom u proces relacije.²⁹

Buber daje osvrt i objašnjenje odnosa terapeuta i klijenta koji treba biti dijaloški i temeljiti se na Ja-Ti odnosu uzajamnosti kako bi bio ozdravljajući. Prema njemu, odgovornost je terapeuta da susretne klijenta i stvori uvjete za dijalog i odnos i tada u obostranom dijalogu svaka od strana preuzima odgovornost za susret s »drugim«. Potrebno je drugoga promatrati kao osobu, u njegovoj cjelovitosti kao svojeg partnera, to je susret ličnosti s ličnosti, a ne kao zbroj osobina, težnji i sputanosti, ne kao odnos s objektom koji analiziramo, ispitujemo i istražujemo.³⁰ Susret, odnos, dijalog, razumijevanje, prihvaćanje, uvažavanje i ljubav – temelji su na kojima se izgrađuju međuljudski odnosi, pa tako i odnos između terapeuta i klijenta, koji omogućuju, potiču i podržavaju rast svake osobe u odnosu.³¹ Omogućuju klijentu da raste i postane zdrava lič-

²⁵ Isto, 212.

²⁶ Usp. Richard WIESSER, Međuljudskost i raz-sretanje. Temeljni pojmovi Martina Buber-a, »Ja-Ti«, »Ja-Ono« i »Carstvo između«, u: *Filozofska istraživanja*, 13 (1993.) 3, 652–654.

²⁷ Usp. Ante AKRAP, Susret-otkrivanje bitka I, 24.

²⁸ Usp. Ante AKRAP, Susret-otkrivanje bitka II, 7–8.

²⁹ Usp. Martin BUBER, *Ti i ja*, 26–32, 46–46.

³⁰ Usp. Martin BUBER, *Ti i ja*, 109–111; Lynne JACOBS, Dialogue in Gestalt theory and therapy, u: *The Gestalt Journal*, 12 (1989.) 1, 19–21.

³¹ Usp. Ante AKRAP, Osoba i odnosi: ključ razumijevanja obitelji kroz forme i figure filozofije dijaloga Martina Buber-a, 579.

nost. No, kao i svi drugi odnosi tako se i odnos terapeuta i klijenta izmjenjuju između Ja-Ti i Ja-Ono odnosa. Buberove temeljne ideje filozofije dijaloga i poimanje Ja-Ti odnosa bile su glavno polazište za gestalt psihoterapiju i razmatranje odnosa terapeuta i klijenta u terapijskom procesu.

2. Kako odnos terapeuta i klijenta promišlja i određuje gestalt terapija

2.1. Relacijsko obilježje gestalt terapije

Gestalt terapija nastala je 40-ih godina XX. stoljeća i u svojim je počecima bila humanistička revizija klasične psihoanalize.³² Nastavila se dalje razvijati i ubrzo postala samostalan psihoterapijski pravac čiji su utemeljitelji Fritz Perls i Laura Perls te Paul Goodman.³³ U svojoj osnovi je integrativna – humanistička, holistička, fenomenološko-egzistencijalistička, dijaloška, procesno orijentirana, temeljena na gestalt psihologiji, teoriji polja i teoriji organizmičke samoregulacije. Prema antropološkim postavkama gestalt terapije čovjeka se promatra kroz cjelovito postojanje osjetilnog, emocionalnog, misaonog, tjelesnog i duhovnog aspekta. Važna je i čovjekova cjelovitost s okolinom, u polju čovjek-okolina, s kojom je u recipročnom međuodnosu u kojem kroz kontakt zadovoljava svoje potrebe te ostvaruje promjenu i rast. Svaki čovjek teži zdravlju i samoregulaciji no stari obrasci blokiraju prirodni tijek rasta što utječe na pojavu simptoma i poteškoća u odnosima. Usmjerenjem na sadašnjost i iskustvo u terapijskom Ja-Ti odnosu između terapeuta i klijenta osoba kroz svjesnost i kontakt otkriva tko ona jest, osvještava svoje izbore i za njih preuzima odgovornost.

Buberova misao uvelike je utjecala na filozofski temelj razvoja teorije gestalt terapije i njezin relacijski aspekt, u čemu je Laura Perls imala najvažniju ulogu. Ona je 20-ih godina XX. stoljeća za vrijeme studija u Frankfurtu slušala predavanja teoloških egzistencijalista Paula Tillicha i Martina Bubera, za koje je rekla da su na nju imali veći utjecaj od bilo koga drugoga. Posebno ju je dotakao način na koji su se oni odnosili prema ljudima s poštovanjem, stvarni Ja-Ti odnosi koje su živjeli. S kasnijim razvojem teorije gestalt terapije, posebice 80-ih godina prošloga stoljeća, mnogi su autori proučavali i razrađivali filozofiju dijaloga i Ja-Ti odnos iz perspektive gestalt terapije, među kojima najznačajnije

³² Usp. Fritz PERLS, *Ego, hunger and aggression*, New York, 1947.

³³ Usp. Fritz PERLS – Ralph HEFFERLINE – Paul GOODMAN, *Gestalt therapy. Excitement and growth in the human personality*, New York, 1951.

mjesto zauzimaju američki autori Lynne Jacobs, Richard Hycner³⁴ i Gary Yon-
tef³⁵. I kod nas je detaljno pisano o toj temi.³⁶

Gestalt terapija se često pogrešno razumijevala kao terapija isključivo temeljena na tehnikama zbog načina rada koji je popularizirao Fritz Perls 60-ih godina u kojem je naglašavao akciju, konfrontaciju i frustraciju klijentove neurotične manipulacije na granici kontakta s posebno naglašenom teatralnosti u terapijskom radu. No, Laura Perls i mnogi drugi autori ističu da gestalt terapija u prvom planu ima filozofski okvir (filozofija dijaloga, fenomenologija i egzistencijalizam) dok su tehnike sekundarne. U terapijskom procesu središnje mjesto zauzima dijaloški odnos, susret terapeuta i klijenta koji je ljekovit i o kojem ovisi kvaliteta terapije. Laura Perls je u svojem terapijskom radu razvila sjedenje nasuprot klijentu, za razliku od Freudova psihoanalitičkog pristupa, te isticala važnost razvoja podrške u terapijskom procesu, podrške unutar samoga klijenta tj. samopodrške, kao i u odnosu između terapeuta i klijenta.³⁷ Godine 2009. Newyorški gestalt institut je organizirao i konferenciju na temu »Što je relacijsko u gestalt terapiji?«, a 2010. godine na međunarodnoj konferenciji Europskog gestalt društva razgovaralo se o Buberovu doprinosu gestalt terapiji.

Gestalt terapija se uvelike odmakla od svojih početaka i Perlova individualističkog modela u kojem je naglasak na individualističkom svijetu pojedinaca s velikom unutarnjom samopodrškom prema relacijskoj poziciji i dijaloškom terapijskom modelu u kojem je naglasak na suosjećanju, dobroti, mudrosti, jednakosti i poniznosti. Relacijski zaokret u gestalt terapiji može se promatrati i kao etički zaokret s obzirom da se u fokus stavlja drugi niz vrijednosti od samopodrške, samoregulacije i frustracije na odnos, dijalog i odgovornost za polje čovjek-okolina. Utjecaj Bubera i njegove filozofije dijaloga na

³⁴ Usp. Richard HYCNER, Dialogical Gestalt therapy: An initial proposal, u: *Gestalt Journal*, 8 (1985.) 1; Richard HYCNER, *Between person and person: Toward a dialogical psychotherapy*, New York, 1991.; Richard HYCNER – Lynne JACOBS, *The healing relationship in Gestalt therapy: A dialogic self psychology*, New York, 1995.; Lynne JACOBS, Dialogue in Gestalt theory and therapy, u: *The Gestalt Journal*, 12 (1989.) 1; Lynne JACOBS, Dialogue and paradox: In training with Lynne Jacobs, The dialogue maven, u: *Gestalt*, 2 (1998.) 1; Lynne JACOBS – Richard HYCNER, *Relational approaches in gestalt therapy*, New York, 2009.

³⁵ Usp. Gary YONTEF, *Awareness, dialogue and process. Essays on Gestalt therapy*, New York, 1993.; Gary YONTEF, Dialogue, psychotherapy, will and cognition: A response to Purcell-Lee, u: *Gestalt*, 4 (2000.) 2; Gary YONTEF, The relational attitude in Gestalt theory and practice, u: *Gestalt*, 9 (2005.) 2; Gary YONTEF, Gestalt therapy theory of change, u: Ansel L. WOLDT – Sarah M. TOMAN (ur.), *Gestalt therapy: History, theory and practice*, California, 2005., 150–163.

³⁶ Usp. Tanja RADIONOV, *Geštalt terapija*, Zagreb, 2013.

³⁷ Usp. Ilene A. SERLIN, Tribute to Laura Perls, u: *Journal od Humanistic Psychology*, 33 (1992.) 3, 61–63.

gestalt terapiju nastavlja se i danas na suvremenu gestalt terapiju, kao i utjecaji filozofske antropologije, fenomenologije i egzistencijalne filozofije. Postoje brojne sličnosti i povezanost psihoterapije, filozofije i duhovne teologije, no važno je podcrtati i razgraničenja i posebnosti koje postoje između njih kako ih međusobno ne bismo neopravdano miješali.³⁸

2.2. Ja-Ti i Ja-Ono odnosi iz perspektive gestalt terapije

Gestalt terapija slaže se s Buberovim pogledom na dvojnost ljudskog svijeta i preuzima temeljne postavke filozofije dijaloga o Ja-Ti i Ja-Ono odnosima koji se razvijaju i unutar terapijskog odnosa između terapeuta i klijenta. Ističe se pritom da upravo dijaloški Ja-Ti odnos pojedinca čini osobom, ljudskim bićem u pravom smislu riječi, koji predstavljaju temelj efikasnosti i ljekovitosti terapije.

Ja-Ti odnos u terapiji između terapeuta i klijenta je horizontalan odnos u kojem i terapeut i klijent imaju jednakovrijednu i aktivnu ulogu, oboje su odgovorni, cjeloviti, prihvaćaju i poštuju realnost drugoga u njegovoj jedinstvenosti, predaju se egzistencijalnom povjerenju a da jedan drugoga ne procjenjuju ili mijenjaju. U odnosu nema cilja, već je odnos kompletan u samome sebi. »Ja« je otvoren i željan primiti samootkrivanje »drugoga«, koji je nasuprot u odnosu. Dolazi do vlastitog iskustva kao jedinstvene osobe u kojem »Ja« prihvaća drugoga i biva prihvaćen od drugoga. Moguće ograničenje u odnosu je ograničenje svjesnosti jedne od strana. Jedino istinski dijalog omogućuje integraciju i cjelovitost osobe te proces izlječenja odnosa s okolinom, što je i cilj kojem se teži u psihoterapiji. Pritom je važna svjesnost obiju osoba u odnosu, prihvaćanje vlastitog bivanja u situaciji u određenom trenutku, prihvaćanje međusobnog utjecaja i reakcije, bivanje obiju strana onakvim kakve jesu te preuzimanje odgovornosti za vlastite izbore.³⁹ Ja-Ti odnos može se promatrati kao egzistencijalna i ontološka stvarnost u kojem *self* postaje biće, osoba i u kojem ostvaruje svoju autentičnost. Kada se oboje predaju onome »između«, egzistencijalnom povjerenju, tada se otvara mogućnost za pojavu Ja-Ti odnosa. Ja-Ti moment je specifičan moment uvida u kojem obje strane prihvaćaju jed-

³⁸ Usp. Dan BLOOM, *Relational approaches in Gestalt therapy* (2009). Edited by Lynne Jacobs and Rich Hycner, u: *Gestalt Review*, 15 (2011.) 3, 297–303.

³⁹ Usp. Sylvia FLEMING CROCKER, »I-Thou« and its role in Gestalt therapy, u: *Gestalt*, 4 (2000.) 2, 1; Lynne JACOBS, *Dialogue in Gestalt theory and therapy*, 3–4; Lynne JACOBS, *Dialogue and paradox: In training with Lynne Jacobs, The dialogue maven*, 4; Jennifer MACKEWN, *Developing gestalt counseling*, London, 1997, 81–82; Colin PURCELL-LEE, *Dialogue and being*, u: *Gestalt*, 4 (2000.) 2, 6; Gary YONTEF, *Awareness, dialogue and process. Essays on Gestalt therapy*, 208–209.

no drugo u svojoj jedinstvenosti i predstavlja kulminacijsku točku dijaloškog procesa unutar epizode kontakta između terapeuta i klijenta.⁴⁰

S druge strane Ja-Ono odnos u terapiji je vertikalni odnos između »Ja« i bilo kojeg objekta u okolini koji mogu manipulirati, analizirati, mjeriti, kontrolirati. U takvu odnosu se koristimo svojim procjenjivanjem, mišljenjem, refleksijom, osjećanjem. Orijentacija takva odnosa usmjerena je na zadatak, cilj i ishod. Doživljeni smo pasivno kao objekt, a ne kao ljudsko biće, osoba u pravom smislu riječi. Prisutan je u terapiji kada terapeut razmišlja o klijentu, kada radi razne procjene o svojoj ulozi i o klijentu, kada ga procjenjuje dijagnostički i razmišlja o terapijskim strategijama, kada razgovara o klijentu na superviziji i slično. I ta vrsta odnosa neophodna je za održavanje strukture odnosa terapeuta i klijenta bez koje se ne može ostvariti efikasna terapija, no važno je da ne prevladava.⁴¹

Kao i u životu i u psihoterapijskom procesu ritmički se izmjenjuju Ja-Ti i Ja-Ono odnosi između terapeuta i klijenta. Važno je da terapeut ostvaruje uvjete za mogućnost pojave Ja-Ti odnosa bez obzira na poziciju koju će zauzeti klijent. Ne smije se od klijenta zahtijevati dijaloški odnos, već mu to treba ponuditi poštujući klijentov izbor. Kada obje strane zauzmu dijaloški stav, može se ostvariti dijalog i pojava Ja-Ti odnosa. U Ja-Ti odnosu i terapeut i klijent bivaju dotaknuti i samim time se mijenjaju.

Osobe koje imaju slabu samopodršku za kontakt i odnos odvojene su od Ja-Ti odnosa u svojem životnom iskustvu i njihov kapacitet za dijalog je smanjen. To je i jedan od razloga njihova dolaska u terapiju. Neurotičnost se iz dijaloške perspektive promatra kao odvojenost od Ja-Ti odnosa i prevladavanje Ja-Ono odnosa u nečijem životnom iskustvu. Stoga je i cilj terapije uspostava dijaloga i Ja-Ti odnosa.⁴² Cilj zdravog života jest imati dobru ravnotežu između Ja-Ti i Ja-Ono odnosa.

2.3. *Dijaloška obilježja odnosa terapeuta i klijenta*

Polazeći od Buberova određenja dijaloškog odnosa, i odnos između terapeuta i klijenta u terapijskom procesu ima nekoliko dijaloških obilježja o kojima ovisi kvaliteta toga odnosa te efikasnost i ljekovitost same terapije.

⁴⁰ Usp. Lynne JACOBS, *Dialogue in Gestalt theory and therapy*, 2–5.

⁴¹ Usp. *Isto*, 2; Lynne JACOBS, *Dialogue and paradox: In training with Lynne Jacobs*, *The dialogue maven*, 3; Jennifer MACKEWN, *Developing gestalt counseling*, 81, 84; Colin PURCELL-LEE, *Dialogue and being*, 5; Gary YONTEF, *Awareness, dialogue and process. Essays on gestalt therapy*, 208–209.

⁴² Usp. Lynne JACOBS, *Dialogue and paradox: In training with Lynne Jacobs*, *The dialogue maven*, 5–6.

Uključenost terapeuta u terapijski odnos predstavlja uključivanje sebe koliko je god moguće u iskustvo i subjektivnost klijenta s istodobnim zadržavanjem svjesnosti o samom sebi kao o odvojenoj osobi. Pritom ne procjenjuje, analizira niti utječe na klijenta, već ga pokušava razumjeti i prihvatiti, kao i razumjeti vlastite reakcije koje klijent izaziva u njemu. Može se promatrati i kao širi oblik empatije. Podrazumijeva razumijevanje i prihvaćanje drugoga kao cjelovite osobe, kao i ulazak u fenomenološki svijet klijenta. Naglasak je na susretu s klijentom a ne na tomu da ga se mijenja, čime se podržava identifikacija i kontakt klijenta s onime što on jest i vlastitim iskustvom, što pak dovodi do promjene i rasta. Važna je i terapeutova potpuna prisutnost u terapijskom procesu u »ovdje i sada« sa željom za iskrenim i autentičnim susretom s klijentom, a ne iz uloge. To omogućuje klijentu da susretne »drugoga« i da postane »Ja«. Potvrda i prihvaćanje klijenta takvim kakav jest sljedeće važno obilježje dijaloškog odnosa. Pritom važnu ulogu imaju suosjećanje, dobrotu, poniznost i jednaka vrijednost obiju osoba. Uključenost i prisutnost podloga su za pojavu i obvezivanje na iskren, otvoren i nerezerviran dijalog koji uključuje autentičnost i odgovornost osoba. Nema iskorištavanja, interpretacije ili manipulacije klijenta. Dijalog između terapeuta i klijenta se živi, on se događa u »ovdje i sada«, umjesto da se o njemu priča. Sva spomenuta obilježja dijaloškog odnosa pomažu razvoju uvjeta za ostvarenje Ja-Ti odnosa u terapijskom procesu koji otvara mogućnost za promjenu i rast klijenta.⁴³

U dijaloškom terapijskom odnosu terapeut ne stremi određenom ishodu, već je spreman susresti klijenta onakvog kakav on jest i imati povjerenja u ishod koji će se pojaviti u njihovoj međusobnoj interakciji. Terapeut gradi podršku za pojavu stvarnog dijaloga i prepušta se onome »između«, egzistencijalnom povjerenju. Pomoću orijentacije na svjesnost i kontakt terapeut je prisutan i otklanja svaku barijeru otvorenosti i autentičnosti. Iskrena prisutnost, fenomenološka metodologija i egzistencijalni pristup – polazišta su na kojima se može pojaviti Ja-Ti odnos u terapijskom procesu.⁴⁴

⁴³ Usp. Lynne JACOBS, Dialogue in Gestalt theory and therapy, 9–15; Lynne JACOBS, Insights from psychoanalytic self psychology and intersubjectivity theory for Gestalt therapy, u: *The Gestalt Journal*, 15 (1992.) 2, 10–11; Lynne JACOBS, Dialogue and paradox: In training with Lynne Jacobs, The dialogue maven, 13–14; Phil JOYCE – Charlotte SILLS, *Skills in Gestalt counseling and psychotherapy*, London, 2001., 44–50; Jennifer MACKEWEN, *Developing Gestalt counseling*, 85–86; Gary YONTEF, *Awareness, dialogue and process. Essays on Gestalt therapy*, 127, 218–233; Gary YONTEF, Gestalt therapy, u: Alan GURMAN – Stanley MESSER (ur.), *Essential psychotherapies. Theory and practice*, New York, 1995., 282–283; Gary YONTEF, The relational attitude in Gestalt theory and practice, 4–5.

⁴⁴ Usp. Gary YONTEF, Dialogue, psychotherapy, will and cognition: A response to Purcell-Lee, 2.

2.4. Pogled na promjenu i rast u gestalt terapiji

Kroz dijalog se ostvaruje ontološko značenje kontakta i može biti središte psihološkog i duhovnog razvoja koji je jedinstven za ljudsko postojanje, budući da kroz dijaloški odnos osoba može spoznati jedinstvenost ljudskog aspekta svojeg *selfa* i ostvariti svoj puni potencijal kao osobe. Dijalog postaje polazište za samosvijest i samorealizaciju i prema Buberu predstavlja transcendentan proces u kojem osoba postaje cjelovita i integrirana. Također se i prema gestalt terapiji cjelovitost osobe ostvaruje kroz svjesnost i kontakt u terapijskom odnosu.⁴⁵

U terapijskom odnosu iskustvo se događa na granici »*selfa*« i »*ne-selfa*«, sebe i drugoga, kroz procese kontakta i svjesnosti, koji imaju odlučujuću ulogu u terapiji, promjeni i rastu klijenta. Fenomenološka metoda podrazumijeva svjesnost na »što i kako« u »ovdje i sada« u terapijskom procesu i uključuje fenomenološko eksperimentiranje i kontakt s onime što jest. Svjesnost je relacijska i događa se u odnosu osobe i okoline u polju čovjek-okolina.⁴⁶ Predstavlja proces kontakta s najvažnijim elementom u okolini sa senzomotoričkom, emocionalnom, kognitivnom i fiziološkom podrškom. Omogućuje osobi reakciju koja je sukladna njezinim potrebama i mogućnostima u okolini. Svjesnost je integrativna i kroz nju osoba ostvaruje cjelovitost svoje egzistencije.⁴⁷ Prema paradoksalnoj teoriji promjene identificirajući se s trenutnom egzistencijom, s onime što jest, dolazi do rasta i razvoja odnosno promjene. Što se više osoba trudi biti ono što ona nije, to će više ostati ista.⁴⁸ Kada se osoba identificira sa svojim cijelim *selfom*, s onime što ona jest ostvaruju se uvjeti za cjelovitost i rast. S druge strane, kada se osoba ne identificira s dijelovima sebe kakvi oni jesu, razvijaju se unutarnji konflikti i cjelokupni kapaciteti osobe ne mogu ući u željenu interakciju *selfa* i »drugoga«. Zadatak terapeuta je stvoriti uvjete za samosvijesnost klijenta kako bi moglo doći do prirodnog procesa promjene umjesto da je terapeut aktivni djelatnik promjene. Pritom važnu ulogu ima egzistencijalni dijaloški susret u kojem klijent može biti onaj tko on jest i prihvaćen kao takav.⁴⁹ Kontakt, svjesnost i dijaloški odnos međusobno su neodvojivi i povezani.

Proces samoregulacije i težnja zdravlju pretpostavlja da ako dozvolimo da se pojavi dominantna potreba u određenom trenutku osoba može ići prema njezinu zadovoljenju i na taj način zatvoriti gestalt. Polazi se od povjerenja u

⁴⁵ Usp. Lynne JACOBS, *Dialogue in Gestalt theory and therapy*, 7.

⁴⁶ Usp. Gary YONTEF, *Gestalt therapy theory of change*, 154.

⁴⁷ Usp. Lynne JACOBS, *Dialogue in Gestalt theory and therapy*, 7.

⁴⁸ Usp. Arnold BEISSER, *The paradoxical theory of change*, u: Joen FAGAN – Irma Lee SHEPHERD (ur.), *Gestalt therapy now: Theory, techniques, applications*, New York, 1970., 77.

⁴⁹ Usp. Gary YONTEF, *Gestalt therapy theory of change*, 150–151.

spособnost ljudi za prirodnom samoregulacijom na način da postižu najbolju moguću prilagodbu, zadovoljenje svojih potreba u okolini u kojoj se nalaze. Osoba i okolina zajedno kreiraju polje i u međusobnom su utjecaju na granici kontakta. Ljudi se prilagođavaju uvjetima u kojima se nalaze, ulazeći u odnos s okolinom u kojoj se nalaze, koristeći naučene obrasce kontakta koji su uvjetovani prethodnim prilagodbama koje sada ponavljaju. U terapijskom odnosu potrebno je osvijestiti te naučene obrasce kontakta kako bi moglo doći do njihove promjene. Važno je osvijestiti tko ja jesam i prihvatiti sebe i biti prihvaćen kako bi se ostvarili uvjeti za promjenu, budući da distanciranje od sebe i odbijanje pojedinih dijelova sebe stvara unutarnji psihološki konflikt i necjelovitost osobe. Prihvaćanje onoga što jest u svjesnom kontaktu s okolinom dovodi do promjene i rasta, a događa se u dijaloškom odnosu terapeuta i klijenta.⁵⁰

Posebna se pažnje pridaje poremećajima i smetnjama kontakta koji se događaju na granici odnosa između terapeuta i klijenta, kao i karakternim obrascima koji se pojavljuju. Svaki se pojedini trenutak kontakta može promatrati kao pokazatelj šire cjeline klijentova života i njegova odnosa s okolinom i drugim ljudima te omogućuju njegovo bolje razumijevanje.⁵¹ U procesu kontakta i terapijskog odnosa klijent osvještava samoga sebe i svoje izbore te preuzima odgovornost za željenu promjenu, uz pomoć vlastite samopodrške i podrške terapeuta u dijaloškom odnosu. Vidljivo je da je u gestalt terapiji u prvom planu odnos i dijalog između terapeuta i klijenata, dok tehnike prirodno i organski iz toga proizlaze sukladno terapijskom cilju.

Gestalt terapija je pružila psihološko-terapijsku analizu i primjenu Buberove filozofije dijaloga, što je značajan doprinos i vrijednost. Prema Buberu Ja-Ti odnos ima ontološko značenje, dok psihologija to promatra kao susret koji se doživljava, koji je iskustvo i koji mora imati sva obilježja dijaloškog odnosa kako bi bio ljekovit.⁵² Promjena se događa u kontaktu terapeuta i klijenta u kojem je naglasak na susretu i odnosu čija kvaliteta određuje kvalitetu i efikasnost terapije. Kada se u terapiji klijent osjeća da ga terapeut razumije, poštuje i da mu je stalo do njega, tada terapijska situacija postaje sigurno mjesto gdje može pokazati pravog sebe i ono što on stvarno jest, svoje emocije, želje, misli iskustvo i slično. Tada se klijentovi fiksirani negativni obrasci i vjerovanja mogu početi mijenjati u interakciji pomoću snaga u dijaloškom Ja-Ti odnosu terapeuta i klijenta.

⁵⁰ Usp. *Isto*, 151, 153–154.

⁵¹ Usp. Gary YONTEF, *The relational attitude in Gestalt theory and practice*, 7.

⁵² Usp. Lynne JACOBS, *Insights from psychoanalytic self psychology and intersubjectivity theory for Gestalt therapy*, 13–14.

Zaključak

Gestalt terapija započela je svoj razvoj kao kritika klasične psihoanalize, no vrlo brzo se razvila u samostalan i integrativan terapijski sistem koji u svojoj osnovi ima snažan filozofski okvir i relacijsku utemeljenost na filozofiji dijaloga Martina Bubera. Buber je svoje ideje razložio u knjizi »Ja i Ti«. Poseban utjecaj imale su na Lauru Perls te na Fritza Perlsa, začetnike gestalt terapije, kao i na druge važne autore koji su razvijali teoriju i praksu gestalt terapije. Suvremena teorija gestalt terapije u svojem relacijskom aspektu u središnje mjesto stavlja odnos terapeuta i klijenta utemeljen na filozofiji dijaloga i Ja-Ti odnosu, što direktno utječe na kvalitetu i efikasnost terapije.

Polazi se od Buberove misli prema kojoj čovjek postaje »Ja« jedino u dodiru sa »Ti«. U Ja-Ti odnosu imamo iskustvo međuljudskog odnosa dviju osoba, ljudskih bića. Takav odnos ima ontološko i transcendentalno značenje jer dotiče rub vječnog »Ti«, dotiče Boga, naglašavajući duboku vezu između odnosa s Bogom i prema bližnjima. Odnos Ja-Ti je osnova istinskih međuljudskih odnosa u kojem se ostvaruje susret čovjeka s čovjekom, u kojem otkrivamo tko smo, sebe objavljujemo drugome i drugi se objavljuje nama s međusobnim i uzajamnim prihvaćanjem i poštovanjem. Da bi čovjek bio čovjek, ostvario se u svojoj samosvjesnosti, potpunosti i cjelovitosti, mora u svojem životu živjeti što više dijaloških Ja-Ti odnosa.

U gestalt terapiji terapijski odnos između terapeuta i klijenta je ozdravljajući ukoliko se temelji i ostvaruje u Ja-Ti odnosu utemeljenom na dijaloškim obilježjima uključenosti, prisutnosti, prihvaćanja i dijaloga. Dijaloški terapijski odnos ostvaruje se »ovdje i sada«, u sadašnjosti, bez procjenjivanja koji omogućuje klijentu produblјivanje svjesnosti i ostvarivanje kontakta s drugom osobom. »Ja« susreće »drugoga« otkriva sebe u prisutnosti druge osobe. Terapeut susreće klijenta u prihvaćanju i poštovanju vrijednosti klijentova iskustva i pritom pokazuje vlastito iskustvo. U takvoj interakciji i klijent i terapeut mogu se promijeniti i rasti. U terapijskom odnosu moguće je probati nešto novo, eksperimentirati, razviti nove uvjete za fenomenološko istraživanje, promijeniti svoje dotadašnje razumijevanje, eksperimentirati u kontaktu i istražiti nove mogućnosti. Unutar toga dijaloškog terapijskog procesa tehnike iz njega organski proizlaze, vodeći klijenta cilju koji si je zadao u terapiji.

Gestalt terapija je relacijska po svojoj prirodi. Temeljni cilj terapije je istraživanje kroz fenomenološku metodu i svjesnost »što i kako« u »ovdje i sada«, razvojem kontakta i dijaloškog Ja-Ti odnosa između terapeuta i klijenta u terapijskom polju. Zadatak je terapeuta ostvariti uvjete za pojavu Ja-Ti

odnosa u terapijskom procesu temeljenog na dijaloškim principima kako bi se na taj način stvorili najbolji uvjeti za promjenu i rast klijenta. Terapeut i klijent se prepuštaju onome »između«, egzistencijalnom povjerenju i kontaktu s onime što jest, što je osnova za promjenu. Terapeut ne mijenja klijenta, već ostvaruje uvjete za pojavu dijaloga. Efikasnost terapije uvelike ovisi o prirodi odnosa terapeuta i klijenta i upravo je u tome značajan utjecaj i doprinos Buberove filozofije dijaloga gestalt terapiji. I sam Buber je psihoterapiju promatrao kao poseban oblik dijaloškog odnosa koji mora uključivati iskren susret između terapeuta i klijenta kroz dijalog kako bi moglo doći do ozdravljenja.

Summary

INFLUENCE OF BUBER'S PHILOSOPHY OF DIALOGUE ON THINKING AND DETERMINATION OF THERAPIST-CLIENT RELATION IN GESTALT THERAPY

Tanja RADIONOV

Counseling office St. Joseph
Mesnička 6, HR – 10 000 Zagreb
tanja.radionov@optinet.hr

The basic aim of the study is to deepen and analyse the impact of Martin Buber's philosophy of dialogue and his notion of I-Thou relation on the development and observation of therapist-client relation in Gestalt therapy and development of relational aspect of Gestalt therapy. The paper presents the basic principles of Buber's philosophy of dialogue of human existence and value of dialogical interpersonal relationships. The I-It relation is subject-object relation. The human being is a being in relation; it becomes »I« only in relation to »Thou«, in the I-Thou relation. The encounter of two human beings or two persons is in the world »between« through dialogical qualities such as presence, inclusion, confirmation, reciprocity and dialogue. Relationship is the deep need of human being in which he/she reveals who he/she is. The encounter and the I-Thou relation has an ontological and transcendental meaning in which »I« touches the edge of eternal »Thou«, God, and finds the meaning of life. Gestalt therapy has as its core a firm philosophical framework, while Martin Buber's dialogical existentialism had a significant impact on the development of its relational aspect. The therapist-client relation is observed as I-Thou dialogical relation, which is the foundation of effective and healing therapy. The I-Thou relation includes dialogical qualities in which »I«,

»self« encounters the other, »Thou«, »non-self« and through the awareness and contact achieves the possibility of change and growth.

Key words: Martin Buber, philosophy of dialogue, I-Thou relation, I-It relation, Gestalt therapy, therapist-client relation.